

עד 120? אולי עדיף שלא

גמלאים שנמצאים בראשית דרכם עשויים למצוא עצמם בשנותיהם האחרונות עם הרבה פחות כסף מכפי שתכננו, בשל התשואות השליליות בתקופה הראשונה לפרישה - כך לפי תחשיבים של חברת "מיקסום - תכנון כלכלי לפרישה". רו"ח אמיר גבאי נותן מספר טיפים שיכולים להמתיק את הגלולה / אפרת אהרוני

בה יתכלו כל חסכונותיו של הפורש מוקדם יותר משתכנן.

"לא פגיעה אנושה"

התיאוריה שמציג גבאי שנויה במחלוקת: לא כולם סבורים שאכן מדובר בשלב קריטי בעל השלכות מהותיות מהרגיל. "אני לא חושב שהנוק גדול יותר בשלב הזה", אומר דני טל, מנכ"ל "פורשור מומחים בע"מ". וראי שכל הסכום הצבור ירד, וזה משפיע באופן אוטומטי על הקצבה. אם אדם תכנן לקבל 5,000 שקל, וראי שיקבל מדי חודש פחות בהתאם להפסדיו מכלל הצבירה, ויאלץ ללמוד להסתדר עם זה. בכל תא משפחתי זה יפגע אחרת, אבל הפגיעה לא תהיה בהכרח אנושה. צריך גם לזכור שאנשי שים שיוצאים היום לפנסיה מחזיקים מגוון רחב של מכשירים פיננסיים, וצריך לבחון באופן ספציפי את ההשקעות בהתאם לכל אחד מהם. דן ארז, יועץ פנסיוני עצמאי, רואה גם הוא את הדברים אחרת: "הפנסיה צמודה למדד ולמדד ההשקעות, שלוקח בחשבון תשואה לכסף ותשואה דמוגרפית. מי שנפגע בעיקר הן הפנסיות החדשות וביטוחי המנהלים. הפנסיה התקציבית לא נפגעת בכלל, מחזיקי הקופות הם הנפגעים עיקריים - וממחזיקי הפנסיות החדשות, יחסית, אין הרבה שפרשו. גמלאים במקפת, למשל, מנוהלים בנפרד מהעמיתים - על פי מדיניות השקעות שמרנית. יכול להיווצר מצב שבו גמלאי ימצא עצמו מקבל פחות ממה שתכנן, אבל באופן כללי הגמלאים שכבר פרשו מוגנים טוב יותר מהעמיתים עצמם. כיועץ, הייתי מקווה שהפנסיה של הגמלאים לא תהיה רב-מסלולית, אלא שמרנית יותר. אנשים בשלב הזה בחייהם רוצים יותר לשמר ופחות להרוויח".

עד כמה ישפיע המשבר על אדם שפרש זה עתה לגמלאות, או שנמצא בשלוש השנים הראשונות כפנסיונר? הדעות חלוקות, אך לפחות אחת מהן מדאיגה. רו"ח אמיר גבאי, מנכ"ל "מיקסום - תכנון כלכלי לפרישה בע"מ" (www.prisha.co.il), טוען שפגיעה בשלב הקריטי הזה עשויה לכלות מוקדם מהצפוי את ההכנסות המתוכננות לשנים הקשות בסוף הדרך: "ניקה לדור גמה פורש בגיל 60 עם חיסכון לפרישה של 1,500,000 שקל: תוכניתו היא למשוך 5,500 שקל לחודש, בהתאמה לאינפלציה שנתית של 3% לאחר מכן בכל שנה. ציפיותיו הן ממוצע של 5% תשואה שנתית נטו (בניכוי דמי ניהול ומס) במהלך 30 השנים הבאות. תיק ההשקעות שלו נמצא בנקודת פתיחה רעה, כאשר שלוש השנים הראשונות מציגות ביצועים שליליים. אולם משום שהביצועים השליליים מתווספים לצורך של הפורש למשוך כסף על בסיס חודשי, כל כספו יאזל חמש שנים לפני המועד שתכנן. הרברים, לדבריו, מבוססים על סמך תחשיבים שערכה חברת "מיקסום" (ראו טבלה).

מנגד מציג גבאי תמונת מצב הפוכה: "בהנחה שההשקעות הציגו ביצועים טובים בשנות הפרישה המוקדמות, כאשר ההתדרדרויות הגיעו בשלב מאוחר יותר לקראת סוף תקופת הפרישה, לא רק שהחסכונות יספיקו ל-30 שנה ויותר - הפורש גם יישאר עם חסכונות עודפים באופן משמעותי ויכולת להוריש נכסים לדור הבא. גם עם אותו הממוצע של 5% תשואה, ניתן לראות את הכוח של רצף ההפסדים או רצף הרווחים: תשואות חיוביות בשלב מוקדם של הפרישה יכולות להיות הכנסה קבועה לתקופת חיים, מאידך גיסא, הפסדים בשלב מוקדם של הפרישה יובילו לסיטואציה

בסדר' איתם ולא להפסיד יותר מדי. ההתנהלות עם כספם הרבה יותר סולידי, ובהתאם גם הפגיעה מעט מרוככת יותר". שמוליק קטלר ממשרד "עדיפים-פתרונות חכמים בביטוח וחיסכון", היה נוהר משינויים שלאחר הפסד: "לא כדאי לשנות מסלול, ברגע שאדם עושה את זה, הוא מקבע את

ארו אינו היחיד שסבור כך: "על העמיתים קיימת מלחמה קשה", אומר גורם בענף הפנסיה, "צריך להציג בפניהם תשואות גבוהות שיעמדו בתחרות מול גופים אחרים, ומדיניות ההשקעות היא לפעמים קנייה מכל הבא ליד, עם לא מעט סיכון במטרה להגדיל רווחים. הגמלאים, לעומת זאת, הם קהל שבוי: בסך הכול צריך להיות

מופעי חנוכה: כל הדרכים לשלם פחות

מחירו של כרטיס למופע בחנוכה מתחיל ב-165 שקל ומגיע גם ל-200, אך לאור ההנחות דרך ועדי העובדים, חברות האשראי וגופים אחרים, אין סיבה לשלם מחיר מלא

ר-48 שקל לסינדרלה; עובדי אסם זכאים לכרטיס במחיר של 45 שקל; בהצגת אריות מסדרת הלחמנייה של אנגל יימכר כרטיס לפסטיגל ב-74 שקל, ובהצגת כרטיסיה או כרטיס חופשי-חודשי של אגד יוענק כרטיס שני לפסטיגל בחינם. בקניית שני מוצרים שבמבצע בסופר-פארם כרטיס ל"מותק של פסטיבל" ב-69 שקל; לקוחות ישראלברט זכאים לכרטיס סים מווליס בשילוב עם כוכבים: פסטיבל שירי הילדים ב-59 שקל ו-250 כוכבים, פסטיגל ב-39 שקל ו-240 כוכבים, בילבי: כרטיס ב-40 שקל ו-130 כוכבים, ועוד. אמריקן אקספרס מציעה כרטיס למופע "שקטק 2008" ב-49 שקל בתוספת 700 נקודות, וכרטיס למופע "מותק של פסטיבל" מוצע ב-89 שקל ללקוחות Cal (כולל ויזה, דיינרס ומסטרקארד). ללקוחות yes: כרטיס לפסטיבל שירי הילדים ב-149 שקל וללקוחות HOT כרטיס לפסטיגל יעלה ב-69 שקל (עד 4 כרטיסים, 89 שקל מעבר לכך).

● מיכל רוזניצקי

המשווק את המופעים "תפוס ת'פסטיגל" ו"מותק של פסטיבל". המחירים, לדבריו, לא השתנו לעומת אלה של השנה שעברה ועומדים על 185 שקל ו-165 שקל בהתאמה. במשרד הכרטיסים "לאן" תמצאו את ההצגה אוליבר, בהפקה בינלאומית וב-200 שקל לכרטיס, או את המופע סינדרלה של הבלט הישראלי ב-169 שקל לכרטיס.

כאמור, יש שפע דרכים לשלם פחות: דרך מועדון חבר נמכרים כרטיסים ל"תפוס ת'פסטיגל" או ל"מותק של פסטיבל" ב-60-80 שקל, להצגה אי המטמון ב-59 שקל ולפסטיבל שירי הילדים או למופע אוליבר ב-65-85 שקל. מחירו של הצגות אחרות נע בין 39 ל-60 שקל; באתר אשמורות של הסתדרות המורים כרטיס לסינדרלה מוצעים ב-74 שקל, עובדי חברת חשמל ירכשו ב-70 שקל, ועובדי סלקום ב-65 שקל (כך גם ל"מותק של פסטיבל"). עובדי 012 סמייל זכאים לרכוש כרטיס לפסטיגל ב-105 שקל, ב-129 שקל לפסטיבל שירי הילדים או לאוליבר, 70 שקל להצגה בילבי

המחירים הרשמיים של כרטיסים למופעי חנוכה מטפסים לכ-200 שקל ליחיד, כך שבחיי שוב פשוט וללא הנחות, משפחה בת 5 נפשות תיפרד מכ-1,000 שקל על צפייה במופע אחד (לא כולל הוצאות על הגעה לאירוע, חנייה וכיבוד). אולם, נראה שמעטים הצופים שיישבו באולמות לאחר ששילמו מחיר מלא. הנחות דרך מוסדות, בתי עסק ועוד עובדים יווילו את המחירים ב-70% ויותר מהמחיר המקורי. כרטיס סים לפסטיגל, למשל, ניתן להשיג בסכום של כ-70 שקל, דרך ועדי עובדים וגופים אחרים. לצד הפסטיגל, יעלה השנה גם המופע "מותק של פסטיבל" - הגרסה הפחות בומבסטית המיועדת לילדים עד גיל 7, ולצד פסטיבל שירי הילדים, אי המטמון, אוליבר, בילבי, מופע בלט של סינדרלה ועוד.

"משפחה ממוצעת נוהגת לפקוד לפחות שני מופעים במהלך חנוכה. הרוב משלבים בין מופע מוסיקה והצגה אחת לפחות. עד כה קצב המכירות טוב מזה של השנה שעברה", אומר דודי ברקוביץ, בעל משרד הכרטיסים "הדרן"

המחיר הכלכלי של רצף הפסדים בשלוש השנים הראשונות לפרישה

גיל	תשואה קבועה		הפסדים ב-3 השנים הראשונות לפרישה		הפסדים ב-3 השנים האחרונות לפרישה	
	תשואה שנתית בשנה החולפת (היפוטית)	יתרת נכסים לתחילת השנה	תשואה שנתית בשנה החולפת (היפוטית)	יתרת נכסים לתחילת השנה	תשואה שנתית בשנה החולפת (היפוטית)	יתרת נכסים לתחילת השנה
61	5%	שקל 1,507,391.90	-10%	שקל 1,309,793.76	8%	שקל 1,549,983.86
62	5%	שקל 1,513,851.71	-5%	שקל 1,173,642.06	6%	שקל 1,577,257.81
63	5%	שקל 1,518,492.80	0%	שקל 1,097,905.74	9%	שקל 1,646,544.74
64	5%	שקל 1,521,156.74	5.5%	שקל 1,079,345.21	5.5%	שקל 1,669,226.25
65	5%	שקל 1,521,675.01	7.5%	שקל 1,082,861.40	7.5%	שקל 1,717,483.56
84-66	תשואה שנתית קבועה בשיעור של 5% לשנה במהלך כל שנות הפרישה		תשואה שנתית משתנה, עלייה וירידה, רווחים והפסדים, עדיין בממוצע - 5% לשנה במהלך כל שנות הפרישה		תשואה שנתית משתנה, עלייה וירידה, רווחים והפסדים, עדיין בממוצע - 5% לשנה במהלך כל שנות הפרישה	
85	5%	שקל 703,177.54	-5%	שקל 55,082.69	-5%	שקל 2,108,816.02
86	5%	שקל 594,115.08	6%	אין	6%	שקל 2,072,749.04
87	5%	שקל 475,061.29	7%	אין	7%	שקל 2,069,680.47
88	5%	שקל 345,370.83	9%	אין	0%	שקל 1,931,789.44
89	5%	שקל 204,361.23	6%	אין	-5%	שקל 1,694,670.01
90	5%	שקל 51,310.93	8%	אין	-10%	שקל 1,388,324.77

הנחות יסוד: גיל פרישה: 60. משיכה חודשית מהחיסכון: 5,500 שקל. סך נכסים לפרישה: 1,500,000.00 שקל. גידול במשיכה כל שנה בהתאם לאינפלציה: 3%. תשואה ממוצעת נטו על ההשקעות (בניכוי דמי ניהול ומס): 5%

מקור: חברת "מיקסום" - תכנון כלכלי לפרישה בע"מ

ר"ח אמיר
גבאי: פורש
בגיל 60 עם
חיסכון של
1,500,000
שקל מתכנן
למשך 30 שנה
ש' לחודש,
אולם משום
שהביצועים
השליליים
מתווספים
לצורך לחשוך
כסף על בסיס
חודשי, כספו
יאלול 5 שנים
לפני המועד

נים בקופת הגמל בהתאם לפרמטרים רבים, לרבות התייעצות שוטפת עם איש מקצוע. 4. אם עוד לא פרשת מהעבודה אולי כדאי שתמתין קמעא: הייתכן שהמתכונן לפרישה נוחה יותר מבחינה כלכלית בעתות משבר עולמי הוא פשוט לעבוד עוד קצת? חלק מכלכלני הפרישה בעולם סבורים שכן. אל תמעיטו בתרומתה הכלכלית של שנה נוספת של עבודה, המשך הפקדות לחיסכון הפנימי סיווג ולקרון ההשתלמות, המשך שימוש ברכב מהעבודה ויתר התנאים הנלווים לשכר, רחיק המועד הראשון למשיכת כספים מהחשכונות שצברתם ורחיקת מועד קבלת הקצבה הראשונה מקרן הפנסיה או מחברת הביטוח, העשויה להגריל את הקצבה החודשית לה תהיו זכאים לכשתפרשו מהעבודה למשך כל ימי חייכם. "בעיניי", מסכם גבאי, "עומק ההפסד בשנה האחרונה אינו הנתון הרלבנטי היחיד לצורך קבלת ההחלטה האם לצאת מאפיק השקעה או להישאר בו. הנתון הרלבנטי לקבלת ההחלטה, הוא מה הפוטנציאל הגלום לצמיחה באותם הנכסים מהם מורכב אותו אפיק ההשקעה ובאיזה פרק זמן. כל מה שצריכים הפורשים זה מידע שיעמנע מהם לנקוט צעדים פזיזים הנרבעים מפאניקה מיותרת".

אין בדברים משום המלצה לביצוע או אי ביצוע מהלך כלשהו. יש להתייעץ לפני כל פעולה.

ברגע שייאלול החשכונות בשל המשיכות החרדשיות למחיתו של הפורש תיפסק גם ההכנסה שלו. נרגיש שוב כי מוצר פיננסי המבטיח תשואה קבועה לרוב מניב לפורש הכנסה קטנה יותר מההכנסה שיכול היה להפיק אם היה מוכן לשאת בסיכונים כגון התנודות בשוק ההון. 3. ויפות הכספים (בנקודת הזמן הנכונה) במסגרת קופות גמל מסלוליות לאפיקי השקעה יציבים: אין זה בהכרח נכון לרוץ ולפרות את הכספים, שכן הרווחים (מרכיב תם או חלקם) במסגרת קופות הגמל וקרנות ההשתלמות, נכון להיום, פטורים ממס. לעומת זאת, ניתן כידוע להעביר את הכספים לקופות גמל מסלוליות ולעשות שימוש מושכל באפיקי השקעה היציבים יותר ממסלול ההשקעה הכללי של הקופה. הפורש ירוויח יתרון משמעותי לעומת קופת גמל או קרן השתלמות רגילה: גמישות בהעברת הכספים בין אפיקי ההשקעה השונים ויכולת תגובה מהירה לשינויים בשוק - שכן החל מ-1 באוקטובר 2008 קובעות תקנות קופות הגמל כי משך העברת הכספים בין קופות גמל אחת לקופת גמל אחרת הוא עד כ-20 ימי עסקים, ואילו משך העברת כספים בין מסלולי השקעה באותה קופת גמל מסלולית היה ונותר עד כשלושה ימי עסקים בלבד. שימוש בקופת גמל מסלולית, מזכיר גבאי, מחייב את הפורש לנקוט באמצעים של מעקב שוטף, בקרה ושליטה על אפיקי ההשקעה השור

מפתיע אותנו מדי פעם בדרך כזו או אחרת ואנחנו לא תמיד יכולים לצפות את זה.

מה אפשר לעשות?

גבאי מציג כמה דרכי פעולה לריכוך הפגיעה בעתידו של הפורש הטרי: 1. רכישת מוצר פיננסי המספק הכנסה שנתית קבועה לכל החיים: המטרה היא להפחית חלק מהשפעתם של סיכונים הנובעים מאריכות ימים, מהתנהגות המשקיע ומרצף אפשרי של הפסדים. מצד אחד, כרוכה רכישה מוצר מסוג זה בעלות כספית נוספת ומכאן טיחה הכנסה קטנה יותר, אך מצד שני יכולה לספק ודאות והגנה עבור החשכונות וסכומי כסף שצבר שברצונו להמיר לתזרים מזומן נים של הכנסה חודשית שוטפת לכל תקופת החיים בפנסיה. כך יוכל הפורש לשמר מידה של שליטה על ההכנסה השנתית שלו. לדוגמה, הפקדה חד פעמית לקרן פנסיה כללית או לפוליסת קצבה במעמד פרט. 2. השקעת חלק מהכספים באפיקים מבטיחי תשואה: פיקרון בבנק, תכנית חיסכון ואף קופת גמל או פוליסת ביטוח עם תשואה מובטחת הם דרך נוספת להפחית חלק מהשפעת הסיכונים הפיננסיים על מצבו הכלכלי של הפורש בתקופת הפנסיה. להבדיל ממוצר המבטיח הכנסה קבועה לכל החיים, מוצר זה אמנם מבטיח לפורש תשואה קבועה מוגדרת מראש לתקופה קצובה על החשכונות שלו, אך

(איור: iStockphoto)

ההפסד ולא יוכל לחזור למצבו הקודם. היתרה אולי קטנה בטווח הקצר, אבל בטווח הארוך היא אמורה לשקם את עצמה ולחזור פחות או יותר לאותו הסכום. "הסכומים הצבורים נמצאים במקום מסוים", מוסיף גם טל, "ולעניות דעתי לא נכון להתחיל להעביר אותם. אין מה לעשות - השוק

האם מלחמת המחירים בין הרשתות אמיתית?

בעוד שההנחות בשופרסל ורבעו כחול מותנות ברכישה מינימלית או בקניית סל שלם, ברשתות הדיסקאונט המחירים זולים ללא התניה

מגוון מוצרי יסוד, המחייב את הצרכנים לרכוש את כולו (גם אם אין לו צורך בחלק מהמוצרים). ברשת מחירי מוצרים זהים ברשתות הדיסקאונט מגלה שברשת חצי חינם, בשגר, וללא הכרזה על "הליכה לקראת הצרכנים", נמכרים מוצרים אלה במחירים דומים ל"מחיר המבצע" של שופרסל ורבעו כחול, ללא הגבלת קנייה וללא הגבלת זמן מבצע. תמונה דומה עולה גם בשגר ברשת רמי לוי, אלא שכרגיל, לא נשאר האחרון חייב, ומיד עם פרסום מצב עי ההוזלה החליט על הורדה דרמטית של מחירי מוצרי היסוד, במבצעים שיהיו בתוקף לפחות עד 12 בדצמבר: ק"ג קמח יימכר ב-2 שקלים, לחם אחיד בשקל, וליתר חלב בשקית ניתן יהיה לקנות עד יום ראשון תמורת שקל אחד בודד. בהתחשב בכך שב"חצי חינם" ו"רמי לוי" נמכרים לרוב מוצרים שאינם מוצרי יסוד במחירים נמוכים משמעותית מאשר ברשתות השיווק, כדאי לכל אחד לעשות את החשבון ולהחליט עד כמה משתלמים עבורו המבצעים המתוקשרים. • אורלי פלג מורחי

בשקלים, נובמבר 2008

רמי לוי		שופרסל		רמי לוי	
קמח	4	2	3.5	49 שקל לסל מוצרים	רבעו כחול
סוכר	3	2.5	3	הכולל: לחם אחיד פרום, חלב תנובה 3%, גבינת קוטג' 5%, רסק עגבניות, חבילת פסטה - אסם, שמן קנולה, 12 ביצים, 1 ק"ג אורז (הוזלה של 20%)	
1 ק"ג אורז פרטי	8	5	7		
12 ביצים	10	9.49	10		
לחם אחיד	4.27	1	4.25		
1 ליטר חלב בשקית	4	3	4		
ספגטי	4	2.5	3		
1 ק"ג דג מרלוחה	15	14	14.9		

*חותנה בקנייה מעל 100 שקל חיתר מוצרי החנות **מוגבל ל-3 יח' לפריט ***עד יום ראשון: שקל ליחידה

נים ובהחלטה לטווח ארוך, אולם בשופרסל יש לרכוש כ-100 שקל ממוצרי החנות כדי לזכות בהנחות הנעות בין חצי שקל ל-6 שקל (לק"ג דג מרלוחה) ובריכוז הכחול מציעים סל מובנה ב-49 (המגלים לטענת הרשת הנחה של 20%) הכולל

ומבקשות לפתות אותנו להיכנס לחנויות ולרכוש לצד המוצרים המוזלים גם מוצרים אחרים (שכנראה לא שייכים למשבר ולכן לא הוזלו). בשתי הרשתות הגדולות מוכנים להישבע שמדובר ברצון כן וטהור לבוא לקראת הצרכ

שתי רשתות השיווק הגדולות - רבעו כחול ושופרסל - הודיעו הבוקר לציבור הצרכנים על גבי מודעות עמוד בעיתונים היומיים, כי לנוכח המצב הכלכלי ושינוי הרגלי הצריכה הן יוצאות לקראתנו ומורידות מחירים על מוצרי הבסיס. בשופרסל מוזלים שמונה מוצרים (קמח, סוכר, אורז, ביצים, לחם אחיד, חלב בשקית ודג מרלוחה). למחיר המוזל יזכה מי שירכוש מיתר מוצרי החנות ב-100 שקל, ואילו ברבעו כחול מוכרים סל מוצרים הכולל שמרנה מוצרים (לחם אחיד, חלב בשקית, גבינת קוטג', רסק עגבניות, חבילת פסטה, שמן קנול, 1 ק"ג אורז) ב-49 שקל. בטיב טעם לא נשארו חייבים והודיעו גם הם על הוזלה של חלק ממוצרי היסוד, שייכנס לתוקף כבר מחר. זאת אחרי שבמקבץ חינם הודיעה שתיתן חלה וחלב חינם לגמלאים ולבעלי תעודה משירות התעסוקה. התיאום המפתיע בשחרור המבצעים "מתחשבים במצב" לא יכול שלא להעלות תהיה האם אין מדובר כאן בטריק של הרשתות, שחששות בשבועות האחרונים ירידה בורס הקונים